

**МИКОЛАЇВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

**КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ, ПСИХОЛОГІЇ ТА
МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ**

«СХВАЛЕНО»
ученою радою МОІППО

Протокол від 24 грудня 2025 р. №07

Програма

компетентнісно та діяльнісно орієнтованого
варіативного модуля

**«Підприємництво і фінансова грамотність:
огляд складних тем»**

Категорія керівних та педагогічних кадрів,
навчально-допоміжного персоналу в галузі освіти:
педагогічні працівники закладів освіти, учителі предмета
«Підприємництво і фінансова грамотність»

Миколаїв – 2025

Автор-укладач – Федосова Анна Олегівна, старший викладач кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти МОІППО

ОБГОВОРЕНО ТА РЕКОМЕНДОВАНО ДО СХВАЛЕННЯ
на засіданні кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти
Протокол від «12» грудня 2025 р. № 12

Завідувач кафедри _____ Наталія КЛИМЕНЮК
(ім'я, прізвище)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність модуля:

Актуальність модуля полягає в тому, що він спрямований на практичне опанування тем предмета «Підприємництво і фінансова грамотність» за програмою 8 класу.

Мета модуля: опанування практичних навичок викладання предмета «Підприємництво і фінансова грамотність» у 8 класі, підвищення власної обізнаності педагогів щодо тем про рахунки й платежі, доходи та витрати, оподаткування і безпеку, збереження добробуту особистості.

Завдання модуля:

1. *Систематизувати та поглибити знання щодо:*

- феномена фінансової культури та її чинники;
- поняття, види, алгоритми обслуговування банківських рахунків і здійснення платежів;
- змісту й особливостей формування категорій «доходи» і «витрати»;
- сутності, різновидів та характеру виникнення податків;
- феномена фінансової безпеки.

2. *Сформувати та вдосконалити вміння (навички):*

- формувати власну фінансову культуру особистості;
- здійснювати операції з власними банківськими рахунками та платежі;
- ураховувати податки під час здійснення операцій із фінансами, організовувати власну податкову культуру;
- визначати джерела доходів і витрат;
- генерувати безпечну поведінку щодо власних фінансів.

3. *Розвинути установки щодо:*

- зацікавленості в самовдосконаленні педагога;

- розуміння власної індивідуальної відповідальності за результати дій із фінансовими ресурсами;
- стимулювання себе до професійного самовдосконалення.

Очікувані результати:

- ознайомлення з чинниками формування фінансової культури особистості;
- набуття практичних навичок з викладання тем про рахунки й платежі, доходи та витрати, оподаткування і безпеку, збереження добробуту особистості;
- розробка практичних завдань для вивчення тем про рахунки й платежі, доходи та витрати, оподаткування і безпеку, збереження добробуту особистості;
- застосовування отриманих знань і вмінь в особистій фінансовій поведінці педагога.

Професійні компетентності, що розвиваються під час модуля:

- Предметно-методична компетентність (моделювання змісту предмета, розвиток компетентностей здобувачів освіти відповідно до обов'язкових результатів стандарту освіти, добір та використання ефективних методик і технологій навчання, здійснення інтегрованого навчання, формування ціннісних ставлень здобувачів освіти).
- Здоров'язбережувальна компетентність (формування у здобувачів освіти культури безпечного способу життя).
- Лідерська компетентність (прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідальне ставлення до обов'язків, самомотивація до досягнення спільної мети).

- Інформаційно-цифрова (здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснення пошуку й оцінювання інформації, оперування інформацією в професійній діяльності).
- Рефлексивна компетентність (моніторинг власної діяльності, визначення індивідуальних професійних потреб).
- Навчання впродовж життя (визначення умов і ресурсів професійного розвитку, самотивація, саморозвиток, самореалізація, використання можливостей формальної, неформальної та інформальної освіти).

Особливості організації проведення модуля.

Навчання проходить у спеціально обладнаній аудиторії з мультимедійним обладнанням, фліп-чартом, меблями для кожного учасника, використовуються презентаційні, навчальні матеріали. Модуль адаптовано для проведення в онлайн-форматі.

Навчальна стратегія модуля (форми та методи організації освітньої діяльності).

Реалізація завдань для досягнення результатів модуля здійснюється через:

- інтерактивне заняття (мінілекції, бесіди, дискусії);
- виконання практичних завдань;
- моделювання ситуацій, ділові та рольові ігри, мозкові штурми;
- самостійну роботу.

Матеріально-технічне забезпечення модуля:

Канцелярські товари (папір А-1, А-3, А-4, стікери, маркери, бейджі, мультимедіа), комп'ютер, проєктор, роздаткові матеріали.

Форма підсумкового контролю:

Практичні завдання, моделювання, складання алгоритмів, тестування,

планування, вирішення проблемних ситуацій, практична робота з виконання професійно-компетентного групового завдання щодо вирішення проблеми (групова презентація).

МОЩНО

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН МОДУЛЯ

Тема 1. Кроки формування фінансової культури й мислення.

Роль фінансової грамотності в забезпеченні добробуту населення. Поточний стан фінансової грамотності в Україні. Екосистема фінансової грамотності. Візія, мета і принципи реалізації Національної стратегії розвитку фінансової грамотності до 2030 року. Стратегічні цілі. Індикатори виконання стратегічних цілей. Роль цінностей у формуванні фінансового добробуту людини. Поняття «фінансова грамотність» і «фінансова культура». Складові фінансової культури. Взаємозалежність фінансового добробуту на особистому й загальнодержавному рівнях.

Тема 2. Банківські рахунки та платежі. Платіжна культура.

Поняття «банківський рахунок», його функція та види. Умови й порядок відкриття банківського рахунку. Характеристики рахунку в банку (IBAN). Платіжна карта, її елементи. Види платіжних карток, її функції. Порядок оформлення платіжної картки. Використання фізичної і віртуальної платіжних карток. Поняття «цифрова фінансова грамотність» та «цифрові фінансові послуги». Інтернет-банкінг. Види платіжних систем в Україні: VISA, MasterCard, ПРОСТІР, їх загальна характеристика.

Тема 3. Податкова культура.

Сутність і роль податків. Історія виникнення податків. Податкова система України, податкова культура українців. Поняття «об'єкт оподаткування», «ставка податку», «податковий період». Основні види загальнодержавних і місцевих податків та зборів. Податкові пільги. Відповідальність за несплату податків.

Тема 4. Культура зайнятості.

Види роботи (оплачуваної праці). Порядок формування винагороди за працю. Різниця між найманою працею і підприємництвом. Безперервність покращення професійних знань та навичок. Поняття і класифікація надходжень. Характеристика окремих видів надходжень. Надходження та податки. Суть і причини виникнення видатків. Класифікація та характеристика видатків. Видатки й інфляція. Мета прогнозування, обліку надходжень і видатків.

Тема 5. Культура фінансової безпеки .

Поняття фінансових ризиків, фінансового шахрайства. Природа виникнення ризиків щодо фінансів. Основні види фінансового шахрайства. Платіжна безпека: основні правила безпеки використання платіжних карток і розрахунків. Обачна фінансова поведінка.

РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНИХ ГОДИН МОДУЛЯ

	<i>Інтерак- тивні лекції, год</i>	<i>Практ. заняття, год</i>	<i>Навчаль- ний тренінг, год</i>	<i>Самост. робота, год</i>	<i>Усього, год</i>
Тема 1. Кроки формування фінансової культури й мислення		2		1	3
Тема 2. Банківські рахунки та платежі. Платіжна культура	1	1		1	3
Тема 3. Податкова культура	1	1		1	3
Тема 4. Культура зайнятості			2	1	3
Тема 5. Культура фінансової безпеки		2		1	3
Підсумковий контроль у формі виконання та обговорення практичних кейсів					
Усього, год	2	6	2	5	15

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Навчальні результати слухачів у межах модуля оцінюються на основі: набраних балів за виконані практичні завдання і вправи. За виконане практичне завдання чи вправу нараховуються 10 балів.

Розподіл балів:

Види навчальної діяльності						Підсумковий контроль	Примітки
	Теми						
	1	2	3	4	5		
Лекції		10	10			20	
Виконання практичних вправ		10	10	20		40	
Виконання завдань самостійної роботи	20				20	40	
Разом	20	20	20	20	20	100	

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Зміст навчання (тематичний план)	Розподіл навчальн их годин	Форми навчальних занять	Результати навчання
Тема 1. Кроки формування фінансової культури й мислення			
Роль фінансової грамотності в забезпеченні добробуту населення. Поточний стан фінансової грамотності в Україні. Екосистема фінансової грамотності. Візія, мета та принципи реалізації Національної стратегії розвитку фінансової грамотності до 2030 року. Стратегічні цілі. Індикатори виконання стратегічних цілей. Роль цінностей у формуванні фінансового добробуту людини. Поняття «фінансова грамотність» і «фінансова культура». Складові фінансової культури. Взаємозалежність фінансового добробуту на особистому й загальнодержавному рівнях	2	Практичне заняття	➤ <i>знання:</i> - феномена поняття «фінансова культура»; - складників фінансової культури особистості; - чинників формування фінансової культури; ➤ <i>уміння:</i> - використовувати на практиці правила фінансової грамотності; ➤ <i>установки щодо:</i> - формування власної фінансової культури педагога, фінансової культури здобувачів освіти; - зацікавленості в самовдосконаленні педагога; - навчання впродовж життя
Тема 2. Банківські рахунки та платежі. Платіжна культура			
Поняття «банківський рахунок», його функція та види. Умови, порядок відкриття банківського рахунку. Характеристики рахунку в банку (IBAN). Платіжна карта, її елементи. Види платіжних карток, її функції. Поняття «цифрова фінансова грамотність» і «цифрові фінансові послуги». Інтернет-банкінг. Види платіжних систем в Україні: VISA, MasterCard, ПРОСТІР, їх загальна характеристика.	1	Інтерактивна лекція	➤ <i>Знання:</i> - поняття «банківський рахунок», «платіжна картка»; - поняття «цифрова фінансова грамотність» і «цифрові фінансові послуги»; - види платіжних систем в Україні. ➤ <i>уміння:</i> - відкривати / закривати рахунок у банку; - користуватися банківським рахунком,

Порядок відкриття та закриття банківського рахунку. Комунікація з банківською установою. Порядок оформлення платіжної картки. Використання фізичної і віртуальної платіжних карток	1	Практичне заняття	здійснювати платежі; - - проводити операції з використанням платіжних карток; - - розробляти завдання з теми операцій з банківськими рахунками й картками; ➤ <i>установки щодо:</i> - професійного та особистісного саморозвитку, самовдосконалення формування платіжної культури
Тема 3. Податкова культура			
Сутність і роль податків. Історія виникнення податків. Поняття «об'єкт оподаткування», «ставка податку», «податковий період». Відповідальність за несплату податків	1	Інтерактивна лекція	➤ <i>знання:</i> - сутності, призначення та еволюції податків у світі; - об'єкту оподаткування, ставок оподаткування, видів податків; - законодавчих норм оподаткування;
Податкова система України й податкова культура українців. Основні види загальнодержавних і місцевих податків та зборів. Податкові пільги	1	Практичне заняття	➤ <i>уміння:</i> - визначити різновиди податків; - розраховувати податки; - розробляти завдання з теми податків; ➤ <i>установки щодо:</i> - збільшення власної самомотивації та самоконтролю з формування податкової культури особистості
Тема 4. Культура зайнятості			
Види роботи (оплачуваної праці). Порядок формування винагороди за працю. Різниця між найманою працею і підприємництвом. Безперервність покращення професійних знань та навичок. Поняття і класифікація надходжень. Характеристика окремих видів надходжень. Надходження та податки.	2	Навчальний тренінг	➤ <i>знання:</i> - сутності та змісту винагороди за працю; - сутності й особливостей найманої праці та підприємництва; ➤ <i>уміння:</i> - - визначати види й типи надходжень, правові умови формування джерел надходжень, види та типи

Суть і причини виникнення видатків. Класифікація, характеристика видатків. Видатки й інфляція. Мета прогнозування та обліку надходжень і видатків			видатків; - здійснювати прогнозування надходжень і видатків з урахуванням процесів інфляції. ➤ установки щодо: - розуміння власної індивідуальної відповідальності за результати діяльності
Тема 5. Культура фінансової безпеки			
Поняття фінансових ризиків і фінансового шахрайства. Природа виникнення ризиків щодо фінансів. Основні види фінансового шахрайства. Платіжна безпека: основні правила безпеки використання платіжних карток та розрахунків. Обачна фінансова поведінка	2	Практичне заняття	➤ знання: - фінансового ризику й шахрайства; ➤ уміння: - оцінювати фінансовий ризик; - визначати вид фінансового шахрайства; - використовувати правила безпеки з фінансових ресурсів; ➤ установки щодо: - розуміння власної індивідуальної відповідальності обачливості під час здійснення операцій з фінансовими ресурсами
Усього год	10		

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ:

I – Основні джерела:

1. «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» : Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019. – URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/%20show/722/2019#Text>.
2. Рамка фінансових компетентностей дітей та молоді України. – URL : <https://nus.org.ua/news/monoprylyudnylo-ramku-finansovyyh-kompetentnostej-ditej-ta-molodi-ukrayiny/>.
3. Алексеева С. В. Основи економічної грамотності та підприємництва : навчальний посібник / Алексеева С. В., Базиль Л. О., Байдулін В. Б., Гриценко І. А., Єршова Л. М., Закатнов Д. О., Орлов В. Ф., Сохацька Г. В. – Житомир : «Полісся», 2021. – 248 с.
4. Гончар Л. В. Фінансова грамотність населення України як фактор успішного розвитку держави / Гончар Л. В., Гарна С. О., Мартиненко А. О. // *Інноваційна економіка*. – 2019. – Вип. 1–2. С. 182–186. – URL : <http://www.inneco.org/index.php/innecoua/article/view/28/28>.
5. Дев'ятка О. Фінансова грамотність для початківців : 11 унікальних порад, які вас шокують! / О. Дев'ятка // *Гривня*. – 2023. – URL : <https://www.grivnya.in.ua/finansova-gramotnist/finansova-gramotnist-dlya-pochatkivciv/>.
6. Дудчик О. Ю., Матвійчук І. О. Фінансова грамотність населення : теоретичні аспекти, проблеми і перспективи поліпшення в Україні / О. Ю. Дудчик, І. О. Матвійчук // *Гроші, фінанси і кредит*. – 2019. – Вип. 31. – С. 631–635. – URL : http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/31_2019_ukr/96.pdf.

II – Додаткові джерела:

1. Письменний В. Енциклопедія для фінансово грамотних школярів / В. Письменний. – Тернопіль : ТОВ «Астон», 2021. – 224 с.
2. Підприємництво для школярів. Дія. Цифрова освіта. – URL : <https://osvita.diia.gov.ua/courses/pidpriemnictvo-dla-skolariv-modul-3>.
3. Платформа «Якість освіти». – URL : <https://yakistosviti.com.ua/bazova-serednia-osvita/pidpriemnytstvo-i-finansova-shramotnist/8-9-klasy/pidpriemnytstvo-i-finansova-hramotnist-navchalno-metodychni-materialy-dlia-8-klasu-nush>.
4. Платформа IZZI видавництва ранок. – URL : <https://ua.izzi.digital/DOS/760508/1117211.html>.
5. Повод Т. Фінансова грамотність населення як пріоритетна умова успішного розвитку держави / Т. Повод // *Таврійський науковий вісник. Серія : Економіка*. – 2021. – № 9. – С. 84–90. – URL : <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2021.9.11>.

III – Інтернет-ресурси:

1. Сайт Інституту модернізації змісту освіти щодо фінансової грамотності. – URL : <https://imzo.gov.ua/kurs-finansova-gramotnist/programne-zabezpechennya-u-osnovniy-i-pochatkoviy-shkoli/>
2. Фінансовий сенсей. Дія. Цифрова освіта. [Електронний ресурс]. — URL : <https://osvita.diia.gov.ua/courses/finansovyysensey>.
3. Центр фінансових знань «Талан». – URL : <https://talan.bank.gov.ua/>.

**Програма компетентнісно та діяльнісно орієнтованого варіативного
модуля**

«Підприємництво і фінансова грамотність: огляд складних тем»

МОН